

The transport is also observed in both directions in the stem, but aphids were killed quicker when placed on the treated sector than when placed on the untreated.

A fuller account will appear in „Tijdschrift over Plantenziekten”.

The conclusion of the experiments is that Pestox III and Systox are of no real value in controlling the spread of non-persistent viruses.

On the other hand the control of the spread of persistent viruses by apterous and uninfected winged aphids is largely possible and under certain circumstances — i.e. a long circulation period in the aphid — absolutely possible. Systox is preferable for this purpose.

At the moment there appears to be no use for either of these materials in seed-potato growing.

The prevention of virus infection and spread in other crops will require further detailed research. However wide-ranging successes are not anticipated.

Wageningen, Hinkeloordseweg 7.

De meervoudsvorm van het woord „virus”

door

G. L. VAN EYNDHOVEN

De vraag, wat voor ons in Nederland de juiste meervoudsvorm moet zijn van het Latijnse woord „virus”, heeft reeds meermalen de pennen in beweging gebracht. In Engeland heeft men er een Engels meervoud van gemaakt, „viruses”; in Duitsland heeft men de vorm „Viren” gekozen, die geheel past in de wijze van meervoudsvorming bij de vreemde woorden in de Duitse taal. In Nederland ziet men bij de phytopathologen gewoonlijk „viren”, bij de medici veelal „virussen” of „vira”.

De omstandigheid, dat nu juist in dit nummer van de Entomologische Berichten de inleidingen van het symposium „Insecten en viren” worden afgedrukt, is een mooie gelegenheid op deze quaestie nog eens terug te komen. De moeilijkheid bij dit alles is, dat het woord „virus” in het Latijn niet in het meervoud voorkomt, of althans dat de meervoudsvorm den huidige latinisten tot dusverre niet bekend is geworden. Het behoort tot een kleine groep van 3 onzijdige woorden (neutra) van de 2e declinatie, die op -us uitgaan. De beide andere zijn „vulgus” (gepeupel) en „pĕlāgus” (zee; klemtoon op ĕ), ook zij komen niet in het meervoud voor.

Daar het woord „virus” door de recente ontwikkeling van de ziekteleer meer en meer wordt gebruikt, zou het wenselijk zijn in Nederland tot één meervoudsvorm te komen en daarvoor diegene te kiezen, die taalkundig het meest verantwoord is.

Te dien einde heb ik contact gezocht met Prof. Dr A. D. LEEMAN te Amsterdam en met Dr C. A. BACKER te Heemstede. De adviezen dezer beide heren stemden volkomen met elkaar overeen. Het volgende is dan ook grotendeels aan hun inlichtingen ontleend.

Het woord „virus”, dat oorspronkelijk „giftig vocht” betekende, is in de oude geschriften nooit in het meervoud aangetroffen, doch daar de neutra van de 2e, 3e en 4e declinatie zonder uitzondering hun meervoud met de uitgang -a vormen,

welke zij uit het Indogermaans hebben geërfd, mag men wel als zeker aannemen dat de oude Romeinen, indien zij onder omstandigheden reden zouden hebben gehad het woord in het meervoud te gebruiken, zeker de vorm „vira” zouden hebben gekozen.

Het woord „viren” is een germanisme, dat geheel voortvloeit uit de typisch Duitse meervoudsvorming en hoewel het in de phytopathologie reeds algemeen wordt gebruikt, is het als on-Nederlands te veroordelen en het lijkt mij nog niet te laat om op een beter woord over te schakelen. Men kan dan nog kiezen tussen „virussen” en „vira”. Het eerste is in elk geval een typisch Nederlandse meervoudsvorm en zeker niet een anglicisme op grond van het Engelse „viruses”. Het woord is echter niet mooi en daar het blijkbaar wel zeker is, dat men in het oude Rome de vorm „vira” zou hebben gebruikt, dat veel eleganter klinkt, zou ik zeer zeker de voorkeur willen geven aan laatstgenoemd woord.

De opmerking van Prof. QUANJER in *Tschr. ov. Plantenz.*, 48: 5 (1942), dat het meervoud „vira” niet juist is omdat het „krachten” zou betekenen, berust blijkbaar op een vergissing, daar het meervoud van „vis” (kracht, geweld) „vires” is.

Een hierop gelijkende moeilijkheid doet zich voor bij de mannelijke en vrouwelijke Latijnse woorden der 4e declinatie, zoals *prospectus*, *tribus*, *partus*, etc. Deze woorden hebben nl. wel een meervoud, doch dit blijft in geschreven teksten ongewijzigd. Het enige verschil tussen enkelvoud en meervoud is, dat de korte uitgang -*ūs* in het meervoud verandert in de lange uitgang -*ūs*. Men kan dat op papier uitdrukken door een boogje of een streepje: *partūs* - *partūs*. Ook zou men in het meervoud „*partuus*” kunnen schrijven, doch dit zal er wel nooit inkomen. Het woord „*tribus*” wordt in onze taal in het meervoud meestal ongewijzigd gelaten, daarentegen wordt in commerciële geschriften (als het goed gebeurt) gesproken van „*catalogi* en *prospectussen*”.

Het zij mij vergund in dit verband nog enkele opmerkingen te maken met betrekking tot het woord „virologie”. Het is altijd een goede gewoonte geweest om bij samengestelde woorden van klassieke oorsprong de componenten te kiezen òf uit het Latijn, òf uit het Grieks. De component *λόγος* uit het Grieks kreeg dus altijd een Griekse component (b.v. *iteologie* en niet *salicologie* voor wilgenkunde; *oenologie* en niet *vinologie* voor wijnkunde). Dit gebruik begint meer en meer te verwateren, waaruit woorden voortkomen als *virologie*, *serologie*, *televisie* e.d., dit feitelijk taalkundige *chimaerae* zijn.

Ik geloof niet, dat het mogelijk zal zijn woorden als deze laatste drie voorbeelden, die reeds overal ingang hebben gevonden, ook in het buitenland, nu nog te gaan veranderen, maar het is wel goed op deze omstandigheid te wijzen, opdat er bij de samenstelling van toekomstige woorden toch zoveel mogelijk aandacht aan worde geschonken. Met name is dat van belang voor hen, die *novae species* benoemen zonder een klassieke opleiding te hebben genoten. Zij zullen er goed aan doen zich vóór de publicatie van de door hen gedachte naam zich met een *classicus* in verbinding te stellen om na te gaan of de samenstelling, resp. de grammaticale opbouw van het woord in overeenstemming is met de daarvoor geldende regels. Men bedenke, dat een verkeerd gekozen woord tot in lengte van dagen een afspiegeling zal wezen van de ontoereikende kennis der klassieke talen van zijn auteur.

Summary

Of the Latin word "virus" no plural form is known. It is most probable, however, that of ancient Romans would have used the form "vira". The plural form "viren", often used in the Netherlands language, should be rejected as a germanism. The Netherlands plural "virussen" is not elegant, so it is proposed to choose "vira", this being a grammatically justified word.

Haarlem, Floraplein 9, Februari 1954.

Korte mededelingen

Naar de Biesbosch. Op de Wintervergadering is in principe besloten om dit jaar een tocht te maken naar de Brabantsche Biesbosch, waarbij de heer P. C. HEYLIGERS, die dit interessante gebied goed kent, zijn medewerking zal verlenen.

Gekozen moet worden uit de weekends 17/18 Juli, 31 Juli/1 Aug., 14/15 en 28/29 Aug., waarbij de tijden van eb en vloed vermoedelijk wel zullen doen besluiten tot het eerste of derde weekend.

Gaarne verneem ik reeds nu wie ervoor gevoelt mee te gaan. Natuurlijk worden vaste afspraken pas later gemaakt.

Men moet rekenen op weinig comfort, waterlaarzen, doelmatige kleding en eventueel een dekenzak. Electricisch licht is er niet; voor nachtvangsten zijn er vermoedelijk wel een paar petroleumvergassers.

Wie is van plan om tot het punt van vertrek (b.v. Dordrecht) met de auto te gaan?

Haarlem, Floraplein 9.

G. L. VAN EYNDOVEN, Secretaris.

Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera. Het dagvlinderdeel verscheen in 1936 en is nu geheel verouderd, zowel wat de nomenclatuur als wat de systematiek betreft. Bovendien is het aantal gegevens sterk vermeerderd. Daarom was een geheel nieuwe bewerking van deze groep dringend nodig.

Verschenen is nu het eerste Supplement, waarin de Hesperiiidae, de Papilionidae en van de Pieridae de subfamilies der Dismorphiinae en der Pierinae behandeld worden. Te bestellen bij de Bibliotheek, Zeeburgerdijk 21, Amsterdam-O. Prijs voor leden f 3.50, voor niet-leden f 7.—.

Late rupsen van *Pieris brassicae* L. Van de heer G. HOUTMAN te Hoorn kreeg ik bericht, dat in de omgeving van die stad nog op 23 December j.l. rupsen van het koolwitje op spruitkool zaten te eten. Een behoorlijk late datum, al is het geen record voor ons land. Zie Cat. Ned. Macrolep., Suppl. I, p. (62), waar een datum genoemd wordt, die ruim een week later ligt. — LPK.

Vroege *Gymnoscelis pumilata* Hb. De heer BENTINCK berichtte me, dat op 26 December j.l. een *pumilata* in zijn keuken te Amerongen rondvloog. Bij deze soort ligt de vlinder al in het najaar kant en klaar in de pop, waardoor het wel te verklaren is, dat de zeer zachte voorwinter hem veel te vroeg uit zijn tent lokte. — LPK.

Scoparia truncicolella Stainton. In Augustus 1951 was deze Pyralide buitengewoon talrijk op de „Hooge Veluwe”. Ik weet niet, of dit een bijzonder verschijnsel is. De vlinders werden gedetermineerd door Dr A. DIAKONOFF.

J. KLEINHOUT, Sinthenstraat 44, Deventer.